

(คำแปลแถลงการณ์)

ประเทศไทย: ยุติการคุมขังบุคคลตามอำเภอใจในสถานที่คุมขังที่ไม่เป็นทางการโดยทันที

๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

กรุงเทพฯ ประเทศไทย — วันนี้ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) กล่าวว่าประเทศไทยควรยุติการคุมขังบุคคลตามอำเภอใจในสถานที่คุมขังที่ไม่เป็นทางการโดยทันที โดยแถลงการณ์นี้ได้ออกขึ้นภายหลังที่มีการเปิดเผยว่า นายประเวศ ประภาณุกุล ทนายความสิทธิมนุษยชน ได้ปรากฏตัวและถูกดำเนินคดีที่ศาลอาญากรุงเทพเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ หลังจากถูกคุมขังตามอำเภอใจเป็นเวลา ๕ วัน ณ สถานที่คุมขังภายในค่ายทหารในกรุงเทพฯ

ในช่วงเช้าของวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เจ้าหน้าที่ทหารอาศัยอำนาจตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ ๓/๒๕๕๘ เข้าจับกุมตัวนายประเวศ ประภาณุกุล ตรวจค้นบ้านพักของนายประเวศ ในกรุงเทพฯ และยึดทรัพย์สินจำนวนหนึ่ง ได้แก่ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ และ ฮาร์ดไดรฟ์

ทั้งนี้ ไม่มีใครทราบชะตากรรมและที่อยู่ของนายประเวศ ประภาณุกุลจนกระทั่งบ่ายของวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เมื่อนายประเวศ ประภาณุกุล ติดต่อทนายความจำนวนหนึ่งรวมถึงศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนว่าเขาถูกควบคุมตัวที่เรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรีภายในมณฑลทหารบกที่ ๑๑ กรุงเทพฯ

“การคุมขังนายประเวศ ประภาณุกุล เป็นเวลา ๕ วัน โดยไม่อนุญาตให้ติดต่อบุคคลอื่น โดยปราศจากการนำตัวไปศาล หรือได้รับสิทธิการเข้าถึงทนายความ เป็นการคุมขังบุคคลตามอำเภอใจ (Arbitrary Detention) อันเป็นการละเมิดสิทธิของเขาภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าว นายประเวศ ควรได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม” นายคิงสลีย์ แอ็บบ็อต (Kingsley Abbott) ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศอาวุโส ICJ กล่าว “เพื่อให้เกิดการประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนในระหว่างการคุมขัง ประเทศไทยมีหน้าที่ในการคุมขังบุคคลเหล่านี้ในสถานที่คุมขังที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ โดยมีชื่อของพวกเขาและสถานที่คุมขังเปิดเผยต่อบุคคลที่สนใจ และนำตัวพวกเขาไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมงโดยไม่ล่าช้า”

ตามรายงานของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ในวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ นายประเวศ ประภาณุกุล ถูกดำเนินคดี ๑๐ กรรมในความผิดฐานหมิ่นสถาบันกษัตริย์ (มาตรา ๑๑๒ ของประมวลกฎหมายอาญา) ซึ่งมีการตีความโดยเข้มงวด ๓ กรรมในความผิดในลักษณะยุยงปลุกปั่น (มาตรา ๑๑๖ ของประมวลกฎหมายอาญา) และการ

ละเมิดมาตรา ๑๔(๓) ของ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ [โดยก่อนหน้า ICJ ได้แสดงความกังวลหลายครั้งเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้](#) ทั้งนี้ ตามมาตรา ๙๑(๓) ของประมวลกฎหมายอาญา มีความเป็นไปได้ว่า นายประเวศ ประภาณุกุลอาจได้รับโทษจำคุกสูงสุดถึง ๕๐ ปี หากถูกตัดสินว่ามีความผิดตามข้อหาเหล่านี้

“เสรีภาพในการแสดงออกที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ต้องไม่เป็นการละเมิดและมิบดบังโทษทางอาญาเป็นอันขาด และไม่ว่าในสถานการณ์ใดก็ตามการจำคุกไม่เคยเป็นการลงโทษที่ได้สัดส่วนสำหรับการใช้เสรีภาพในการแสดงออก โดยไม่ต้องกล่าวถึงความเป็นไปได้ที่อาจได้รับโทษจำคุกที่สูงถึง ๕๐ ปี ซึ่งจะเป็นการทำลายสิทธิใหม่ของบทลงโทษในคดีหมิ่นสถาบันกษัตริย์ที่เคยถูกบันทึกไว้”

วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ภายหลังการทบทวนการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่ในการตรวจตราการบังคับใช้ ICCPR ได้ออก [ข้อสังเกตเชิงสรุป \(Concluding Observations\)](#) โดยได้สังเกตว่า ในประเทศไทย “มีการรายงานบ่อยครั้งว่ามีการคุมขังบุคคลโดยปราศจากข้อหา และควบคุมตัวในสถานที่ที่ไม่สามารถติดต่อบุคคลภายนอกได้ และไม่เปิดเผยสถานที่คุมขังเป็นระยะเวลาถึง ๗ วัน โดยปราศจากการกำกับดูแลโดยศาล การคุ้มครองจากการประติบัติที่โหดร้าย และปราศจากการเข้าถึงทนายความ” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้แนะนำว่าประเทศไทยควรปล่อยตัวผู้เสียหายจากการคุมขังตามอำเภอใจทั้งหมดโดยทันที และให้การเยียวยาที่ครบถ้วนแก่บุคคลเหล่านั้น

“ข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศไทยดำเนินการคุมขังนายประเวศ ประภาณุกุลตามอำเภอใจที่เรือนจำทหารหลังจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนออกข้อสังเกตการณ์เชิงสรุปซึ่งติติงการปฏิบัติของประเทศไทยในการคุมขังบุคคลโดยไม่อนุญาตให้ติดต่อกับบุคคลอื่น ในสถานที่คุมขังที่ไม่เปิดเผย เพียง ๕ วัน แสดงให้เห็นถึงความละเลยที่น่ากังวลต่อพันธกรณีสิทธิมนุษยชนสากลตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เสนอแนะ”

ความเป็นมา

นายประเวศ ประภาณุกุล คือทนายความสิทธิมนุษยชนที่มีชื่อเสียง และมีส่วนร่วมในคดีทางการเมืองที่เป็นที่เป็นที่สนใจของประชาชนจำนวนมาก ลูกความของเขา ได้แก่ สมาชิกของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช) หรือเป็นที่รู้จักกันว่า “เสื้อแดง” และบุคคลที่ถูกดำเนินคดีหมิ่นสถาบันกษัตริย์

ICCPR ได้ให้การประกันสิทธิต่าง ๆ ไว้หลายประการ รวมถึง สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม และข้อห้ามการจับกุมหรือคุมขังตามอำเภอใจ (มาตรา 9)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้กล่าวไว้ว่า “ในการประกันการคุ้มครองบุคคลที่ถูกคุมขังอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ถูกคุมขังควรถูกคุมขังในสถานที่คุมขังที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ โดยที่ชื่อของพวกเขา สถานที่ที่ใช้ในการคุมขัง และชื่อของบุคคลที่รับผิดชอบการคุมขัง ต้องได้รับการบันทึกและเก็บรักษาไว้ในทะเบียนอย่างเปิดเผย โดยที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย รวมไปถึงญาติและเพื่อน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยทันที”

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยังได้เน้นย้ำในข้อสังเกตของคณะกรรมการหลายต่อหลายครั้งว่า บุคคลที่ถูกคุมขังนานกว่า ๔๘ ชั่วโมงก่อนที่จะนำตัวไปหาผู้พิพากษา คือผู้ถูกคุมขังตามอำเภอใจ ทั้งนี้ ความล่าช้าใดๆ ที่เกินกว่า ๔๘ ชั่วโมงจะต้องเป็นกรณีฉุกเฉินและต้องมีเหตุที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์นั้นเท่านั้น

หลักการพื้นฐานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยหน้าที่ของทนายความ (The UN Basic Principles on the Role of Lawyers) วางหลักการไว้ว่ารัฐบาลมีหน้าที่ในการประกันว่าทนายความสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ โดยปราศจากการข่มขู่ การขัดขวาง การคุกคาม หรือการแทรกแซงอย่างไม่เหมาะสม

ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ICJ และ ฮิวแมนไรท์วอตช์ ได้ส่งจดหมายเปิดผนึกไปยังคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา และได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการคุมขังบุคคลที่ไม่ใช่ทหารตามอำเภอใจในพื้นที่ของทหารซึ่งรวมไปถึงเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรีในกรุงเทพฯ

ICJ ได้แสดงความกังวลหลายครั้งเกี่ยวกับข้อจำกัดในเสรีภาพในการแสดงออก การกักขังโดยอำเภอใจ รวมถึงคำสั่งและประกาศที่ออกโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตั้งแต่การรัฐประหารโดยเจ้าหน้าที่ทหารในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศของประเทศไทย เช่น คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ ๓/๒๕๕๘ ที่อนุญาตการคุมขังบุคคลได้นานถึง ๗ วัน โดยไม่มีการตั้งข้อกล่าวหา ในสถานที่คุมขังที่ไม่เป็นทางการ โดยที่บุคคลดังกล่าวจะไม่ได้รับการปฏิบัติในฐานะ “ผู้ถูกกล่าวหา”

ติดต่อ

นายคิงสลีย์ แอ็บบอต (Kingsley Abbott) ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศอาวุโส เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โทรศัพท์: +66 94 470 1345 อีเมล: kingsley.abbott@icj.org